

KORE'DE DOĞUMLA İLGİLİ GELENEKSEL İNANÇLAR VE RİTÜELLER ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A Study on Traditional Korean Birth Beliefs and Rituals

Hatice KÖROĞLU TÜRKÖZÜ*

Semra ER**

Öz

Kore kültürü tarihinde doğuma dair birçok farklı geleneksel inanç ve ritüel bulunmaktadır. Kore kadınları hem hamilelik öncesinde çocuk sahibi olabilmek için hem de doğum sonrasında çocuk en az bir yaşına gelinceye kadar, bereket ve doğum tanrıçasına, birtakım ritüeller gerçekleştirmiştir. Geleneksel inançlara göre Koreliler doğum tanrısının, hamilelik süresince fetüsü ve kadını kötü ruhlardan koruyacağına, kadına erkek çocuk sahibi olmasında yardımcı olacağına ve doğum sonrasında çocuğa uzun bir ömür bahşedeceğine inanmaktaydılar.

Makalenin amacı, Kore kültüründe doğumla ilgili inançları ve uygulanan ritüelleri inceleyip doğum ritüellerinin yerini ve önemini vurgulayarak, doğumla ilgili geleneklerin kültürel ve sosyal boyutlarını ortaya çıkarmaktır. Hamilelik öncesi geleneksel Taegyo eğitim yönteminden başlayarak, bebek sahibi olmak için yapılan Gica Ritüelleri ve doğum âdetleri (Sansog) ve bebeğin cinsiyetinin rüyalarla haber verildiğine dair bir inanç olan Taemong gibi kavramlar açıklanmıştır. Hamilelik sırasında uygulanan diğer âdetlerle birlikte, doğum sonrasında çocuğun sağlıklı olması için tanrılara adak hazırlanarak uygulanan Yüzüncü Gün Töreni (Baegiljanchi) ve İlk Yaş Günü Töreni (Doljanchi) gibi diğer uygulamalar da çalışmanın konusuna dahil edilmiştir. Bunlara ek olarak, Kore kültüründe doğum ritüellerinde önemli olan semboller ve nesnelere de ele alınmıştır.

Çalışmada Kore'nin geleneksel doğum âdetleri ve ritüellerinin toplumda hangi etkenlerle bir araya geldiği ve bu ritüellerin nasıl birbirini devam ettirdiği irdelenerek Kore toplumunda erkek çocuk sahibi olmak için yapılan ritüellerin ve diğer uygulamaların önemine değinilmiştir. Literatür tarama ve analiz yöntemleri kullanılarak, Kore kültüründeki doğum inançları ve ritüelleri incelenmiştir. Kore kültüründe doğumun yerini betimlemesiyle kültürler arasındaki benzerlik ya da farklılıkları daha iyi anlamak adına önemli bir çalışma olması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kore Kültürü, Doğum İnanışları, Doğum Ritüelleri, Gica Ritüelleri, Taegyo.

Abstract

In the culture of history of Korean society, there are many different traditional beliefs and rituals related to childbirth. Korean women performed rituals as well as making some offerings to the goddess of fertility and childbirth both before pregnancy and after birth until the child is at least one year old. According to traditional beliefs, Koreans believed that the birth goddess protected the fetus and the woman from evil spirits during pregnancy, assisted in having male children and bestowed a long life upon the child after birth.

The aim of this article is to reveal the cultural and social dimensions of birth-related traditions by examining the beliefs and rituals practiced about childbirth in Korean culture and emphasizing the place and importance of birth rituals. Starting with the traditional prepregnancy Taegyo education method, the Gica Rituals performed to have a baby were examined and birth customs (Sansok), and the notion of Conception Dreams (Taemong), which is a belief that the sex of the baby is extraordinarily informed by dreams, was explained. Along with other

*Doç.Dr., Erciyes Üniversitesi, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, hkore@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3735-5652

** Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, semraer@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5695-5752

customs practiced during pregnancy, other traditional customs such as The Hundredth Day (Baegiljanchi) and the First Birthday Ceremony (Doljanchi), which are performed by making offerings to the gods for the health of the child after birth, have also been unearthed. In addition to these, symbols and objects that are important in birth menstruation were also explained and included in the study.

The importance of rituals and other practices for having a male child in Korean society is mentioned by examining the factors with which Korean traditional birth customs and rituals come together in society and how these rituals are perpetuated each other. Birth beliefs and rituals in Korean culture are examined by using literature review and analysis methods. It is intended to be an important study in understanding the similarities or differences between cultures by revealing the place of childbirth in Korean culture.

Keywords: Korean Culture, Birth Beliefs, Birth Rituals, Gica Rituals, Taegyo.

Extended Summary

There are many definitions and concepts of beliefs about birth in Korea, and common notions are explained in this research. The Rites of Birth (Chulsaeng-uilye) include various methods and concepts such as Taegyo and Conception dreams, especially Gica Ritual. In addition, the Rites of Childbirth (Chulsanyrae) is a term that covers pregnancy, childbearing, and postpartum rite. However, through the Sansog rites, which can be translated as 'Birth Customs', as it will be quite difficult to address all stages of Gica Rituals before and after pregnancy. Therefore, this study involves generally accepted knowledge of Korean traditional birth beliefs and rituals.

Different beliefs about the gender of the child to be born had developed in Korean ancient society. There is a belief in Korean culture that dreams about the gender and fate of the child who will be born are considered. This traditional dream called "conception dreams" is usually seen by the woman who is about to become pregnant or one of her close relative. It is believed that 'conception dreams' is also seeing through this dream the knowledge of how many children she will have in total, especially if she sees a woman who is about to give birth to her first child.

In the Gica Rituals, the main goal is to be able to give birth to a boy who will ensure the continuity of the lineage rather than giving birth to children. Cusulgica, on the other hand, is the Gica Ritual that is performed to give birth to a boy through supernatural powers using objects. It is believed that if the first outfit worn by the child of a family giving birth to a boy is stolen and used in a ritual, in the same way, if a woman who has given birth to a boy or an item belonging to her is used, she will become pregnant and give birth to a boy (Jung, 2011: 77).

According to Lee (2009: 187), within the framework of the Sansog, which can be translated as Birth Customs, if the Third Day Ritual was performed, the Seventh Day Ritual would be skipped; but if the Third Day Ritual was not performed, the Seventh Day Ritual would be performed in the same way as the Third Day Ritual. These rituals were all performed with the aim of praying for the baby to live a long and disease-free life.

In the 'Transitional Birth Customs of the Jeonnam Region'(Kim and Jeon, 2012: 216) in Baegil, rice delights were distributed to one hundred people, Baekseolgi specially made for Baegil were eaten, and an offering table was prepared to commemorate the three deities. A ceremonial table was prepared to commemorate the three gods by making Sirutteok, Ssukgaetteok and Susupatteok rice delights (Jeong, 2011: 79).

The tradition of Doljanchi is a traditional belief that when the baby became one year old, various items are placed in front of the baby and its future is predicted based on the item he / she choose. Also, according to Cho and Han's opinion (2019: 305; 1999: 113); brass, brush, ink, paper, book, bow, knife, thread, scissors, ruler, needle, thread, bows and arrows were lined up in front of the baby, and the future of the baby was predicted based on which object was chosen first. In other words, the baby's first birthday ceremony was used to predict the child's future career choice and wealth (Min and Yoo, 2004: 64).

The aim of this article is to examine the cultural and social dimensions of birth-related traditions by revealing the beliefs and rituals practiced about childbirth in Korean culture and emphasizing the place and importance of birth rituals. Birth beliefs and rituals in Korean culture are examined by using literature review and analysis methods. It is intended to be an important study in understanding the similarities and differences between cultures by revealing the place of childbirth in Korean culture. It's also aimed to reveal the under which conditions Korean people developed these belief systems in the past and what birth means in Korean society.

Giriş

Doğum, kadını merkez alan ve mensubu olduğu toplumun kültürel etkenleriyle çevrelenmiş bir inanç dinamiğidir. Doğuma dair inanç ve ritüellerin ilkel dönemden günümüze birçok değişikliğe uğradığı yadsınamaz bir gerçektir. Ritüeller, insanlık tarihinde inkâr edilemez bir geçmişe sahiptir ve genellikle grup olma bilinci ile oluşturulmaktadır. Bu bağlamda, coğrafi ve kültürel olarak birçok etkin faktörün bulunduğu toplumlarda doğuma dair farklılık veya benzerliklerin bulunması olası bir sonuçtur.

Halkın kültürel bir etkinlik gayreti olmaksızın, çeşitli sebeplerle hayatın işleyen akışında meydana getirdiği bu inanç faaliyetleri sürekli hale geldiği durumda o bölgenin insanını ve dönemin gerekliliklerini açıklayan bir fenomen haline gelmektedir. Bu çalışmada Kore tarihi merkezinde doğum inancının halkın inanç sistemindeki yeri ve gelişim süreci, literatür tarama yöntemi ile sınırlandırılarak ele alınmıştır. Böylelikle bu çalışma, doğumla ilgili Kore halkının geçmişte hangi koşullarda bu inanç sistemlerini geliştirdiğini ve doğumun Kore toplumunda neyi ifade ettiğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Doğum nedir? Doğumla ilgili çoğu toplumda neden ritüeller ve çeşitli inançlar geliştirilmiştir? Bu soruların karşılığında doğumu ifade eden diğer olgular akla gelmektedir. Doğumu en iyi ifade edebilecek, belki de karşılığı sayılan en büyük tanımlar; yaratma, bereket, üretim ve çoğalmadır. Bu kavramların ötesinde ise doğumun ölüm ile yan yana olması, doğum ve ölüm fenomenlerinin düalist yapısını vurgulamakla kalmayıp birbirlerini güçlendirir. Diğer bir deyişle, tıpkı doğumla ilgili inançların ölüm kavramını vurgulaması gibi; ölüm ile ilgili olan inanışlar da doğum ile ilgili olan inançların diri tutulmasına olanak sağlar. Doğumun ölüm gibi olumsuz bir kavramı içerisinde barındırması kadının ve doğumun üretkenlik, bereket ve yaratma gibi tanımlarına engel oluşturmaz. Doğum, tıpkı çoğu toplumda üretkenlik ve tarımı simgeleyen toprak gibi bereketin bir simgesi olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Toplumda kadının varlığının saygıyla kabul edilmesini sağlayan bir olgu olarak doğurma eylemi, kadının doğa ve yaşam ile mücadelesini de yansıtır. Bunun yanı

sıra doğum, kimi inançlarda kadına verilen bir ceza; kimi kültürel toplumlarda ise tam anlamıyla bir kadın olmanın ilk adımıdır. Bu derece geniş bir açıdan bakıldığında doğum ve doğumla ilgili inançların halk tarafından gelenekselleştirilmiş faaliyetler haline getirilmesi son derece olağandır.

Antik çağlardan günümüze, doğum felsefesinde doğumu kolaylaştırmak, sağlıklı bebek dünyaya getirmek ve kötü ruhlardan korunmak amacıyla çeşitli inançlar ve ritüeller bulunmaktadır. Geleneksel Türk kültüründe demon kovma, doğum yapılacak odanın duvarlarını kara sakızla ovma, doğum odası önünde gürültü yapma ve saç kemer göğüs bandı gibi bağlı olan nesnelere çözüme gibi inançların doğumu kolaylaştırdığı varsayılır. Bu nedenle odaya erkek girilmesine izin verilmez ve kötü ruhları kovmak adına odada soğan, sarımsak gibi malzemeler bulundurulur (Bayırlı, 2019: 327).

“Doğuran avrat Azrail’i yenmiş” gibi Türk atasözünde olduğu gibi doğumun zorluğunu betimleyen ifadelerin yanı sıra “oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün” gibi erkek çocuk doğurmanın kız çocuğu doğurmaktan daha üstün olduğu açık şekilde ifade edilir. Buna örnek olarak günümüzde dahi Türk toplumu içerisinde oluşan ani sessizlik, kız çocuğunun doğmasıyla hissedilen hayal kırıklığı nedeniyle yaşanan sessizlikle bütünleştirilerek, “bir yerlerde kız çocuğu doğdu” olarak ifade edilir.

Kore’nin kültürel tarihine bakıldığında benzer olarak erkek çocuklarının tercih edilmesi, sınıf sisteminin kök salmaya başladığı 16. ve 17. yüzyıllara dayanmaktadır. Soyun ilk doğan erkek tarafından devamlılığı ideolojik bir şekilde belirlendikçe neslin devamlılığını sağlayacak bir oğul arzusu da buna paralel olarak artış göstermiştir. Eski Kore toplumunda, kadının erkek çocuk doğurması görevi olarak kabul edilir ve kadının erkek çocuk doğuramaması yedi cezadan biri olarak sayılır. Kız çocuğu resmi olarak evlat olarak kabul görse de aile soyunun en büyük oğul tarafından miras alındığı bu sınıf hukuku ilkesine göre kız çocuğu, gerçek varlığı tanınmayan “tek kişilik varlık” veya “beklentileri karşılayamayan varlık” olarak kabul edilir. Erkek çocuk doğuramama nedeni olarak da yine kadın öne sürülür ve “iyi kadın” olamayan eş nedeniyle erkek ikinci evliliği için hak iddia eder (Han, 1999: 117).

Geleneksel Kore toplumunda oğullar aile soyunu miras alabilecek, yaşlılıklarında ebeveynlerine bakabilecek evlatlar olarak görülmekte ve aileler ancak erkek çocuk sahibi olduklarında atalarına karşı görevlerini yerine getirmiş olacaklarına inanırlardı. Her iki toplumda da kadın ve kız çocuğuna dair benzer tutum, özünde erkek çocuğun soyun devamlılığını getiren bir unsur olma iddiasından ve her iki toplumun da ataerkil bir yapıda olması sebebiyle erkeğin daha güçlü olması ve zayıflıkları kadına atfetmesinden kaynaklanır. Bu nedenle, ataerkil bir toplumda kadının özellikle erkek çocuk sahibi olması için mucizevi güçlerden yardım talep etmesi anlaşılır bir sonuç oluşturur. Terk edilmek, ailesinin evine gönderilmek, boşanmak veya küçümsenerek günah sahibi bir kadın ve yetersiz bir eş damgası yemek istemeyen geleneksel Kore kadını, çareyi doğada ve tanrıda bulmaya çalışmış böylelikle Kore kadınına ritüel ve inanç yöntemlerini uygulamaya itmiştir.

Geleneksel Kore kadınının erkek çocuk doğuramaması sonucunda günlük hayatta maruz kaldığı bir diğer ceza, meşru bir eş olmasına rağmen normal bir eş gibi haklara sahip olamaması ve öldüğünde eşinden ayrı defnedilmesidir. Kore toplumu tarihinde erkek çocuğa

sahip olmaya verilen önemin bir diğer örneği de 17. yüzyıl Joseon Hanedanlığı'nın (1392-1897) sonlarında, erkek çocuk doğurma yöntemlerini anlatan, *Doğu Tıbbının İlkeleri ve Uygulaması* ve ondan sonra gelen çeşitli kitaplar aracılığıyla. *Tarım ve Ormancılık Ekonomisi* kitabında da verasetin devamını sağlayacak bir oğula sahip olmanın yaşamın en önemli amacı olduğu vurgulanmıştır (Kim ve Jeon, 2012: 207).

1. Kore'nin Doğum İnançları

İnsan, doğum gibi hayatının büyük bir parçasını kaplayan bu olayı aydınlatmak ve yaratılışındaki amaca bir anlam yüklemek amacıyla çeşitli inanışlar geliştirir. Bir çok toplumda olduğu gibi Kore'de de doğum sürecine dair pek çok inanç ve ritüel bulunmaktadır. Kore toplumunda hamilelik öncesi dönemden itibaren özel ritüeller düzenlenirken doğum anında doğumun kolaylıkla gerçekleşmesi için de çeşitli ritüeller takip edilir. Annenin kötü ruhlardan korunması, doğuma uygun ortamın sağlanması ve çocuğun doğaüstü varlıklardan korunması amaçlanır.

Kore kültüründe önemli bir yere sahip olan doğum ve bereket tanrıçasına farklı toplumlarda da rastlanır. Doğum ve bereket tanrıçası olarak bilinen Umay Ana ve kötü ruh olarak tanımlanan Albastı inancı Türk mitolojisinde büyük bir yer kaplar. Korunma ihtiyacının karşılığı olarak ortaya çıkan Umay Ana, kadının ve doğumun temsilcisi, meleği hatta tanrıçası (Küçük, 2013: 134) olarak ifade edilir. Kore kültürünü incelediğimizde ise bereket ve tarım tanrıçası olarak bilinen Samshin Halmeoni¹, doğuma yardım eden, kadını hamilelik öncesinde ve sonrasında kötü ruhlardan koruyan, doğacak çocuğa uzun ömür bahşeden bir tanrı olarak ortaya çıkar (Lee, 2009: 183). Türk ve Kore toplumu bereket tanrıçasının benzer sorumluluklarının olduğunu addederek benzer niyetlerle inanç faaliyetleri gerçekleştirir. Kişinin hamile kalması, özellikle bir erkek çocuk doğurması, anneyi ve bebeği hamilelik öncesi ve sonrasında koruması, doğumu kolaylaştırması, çocuğun uzun ömürlü ve ahlaklı olmasına yardım etmesi bu benzer niyetleri oluşturur.

Kore'nin yaratılış efsanesi olan *Dangun Efsanesi* Samshin Halmeoni'nin varlığını kabul eden ilk kayıttır. Doğum tanrıçasının ilk olarak ortaya çıktığı bu mitolojik hikâyeye göre Samshin Halmeoni; anne, çocuk ve ebenin koruyucu görevini üstlenen Hayat ve Doğum Tanrıçası'dır (NRICH, 1977: 162). Lee'ye göre ise (2009: 191), Samshin Halmeoni, Kore kültüründe doğurganlık, bereket ve aileyle ilgilenen tanrıçadır. Hamile kadınların ve yeni doğan bebeklerin koruyucusu olarak bilinmektedir. Bu nedenle, doğum öncesinde veya sonrasında başta olmak üzere, sağlıklı bir bebek doğurma ritüelleri ve doğum esnasında yapılan dualarla ilişkilendirilir. Doğum öncesinde hamile kadın tarafından Samshin Halmeoni'ye dileklerin gerçekleşmesi için sunulan adaklar ve dualarla birlikte farklı çeşitte ritüeller gerçekleştirilir. Bu ritüellerde üç yüzlü maske gibi farklı semboller de kullanılır. Bu ritüellere bakıldığında Samshin Halmeoni, esasen kadının gücünü ve doğurganlığını simgeleyen geleneksel bir semboldür. Bu ritüeller ve dualar doğum öncesi-sonrası ve doğum

¹ Doğum ve Bereket Tanrıçası Samshin (Samshin Büyükanne veya Samshin Halmeoni), Sam (üç)+Şin (tanrı) kelime kökeninden de anlaşılacağı üzere üç tanrıçanın birleşimini temsil eder ve Kore kültüründe doğumla ilgili doğaüstü bir varlık olarak yer almaktadır. Bu çalışmada doğum tanrısı olarak sunulan tanrı, Samshin Halmeoni'nin karşılığı olmaktadır.

esnasına göre değişiklik gösterir. Bu nedenle çalışmanın bir sonraki bölümünde daha detaylı anlatılacaktır.

Kore'de doğum, genellikle aile ve toplumun birleştiği bir olay olarak değerlendirilir. Doğum öncesi ve sonrası ritüeller, aile ve toplum üyelerinin desteği ve doğanın denge ve uyumunu koruma inancıyla ilişkilendirilebilir. Kore kültür araştırmaları incelendiğinde doğumla ilgili olan ritüel ve inançların kategorileştirilmesinde farklı yöntemler ve sıralamalar kullanılmıştır. Doğum ile ilgili kavramların bazıları aşağıdaki gibidir:

Kore'de doğum ile ilgili inançlara dair birçok tanım ve kavram bulunmaktadır ve genel olarak kabul edilen kavramlar bu araştırma içerisinde açıklanmıştır. Doğum Ayinleri (Chulsaeng-uilye); hamilelik öncesini ve sürecini, Gica Ritüelleri başta olmak üzere Taegyo, Taemong ve Taecheoli gibi çeşitli yöntemler ve kavramları içerisine almaktadır. Ayrıca Doğurma Ayinleri hamilelik, çocuk doğurma ve doğum sonrası ayinleri kapsayan bir terimdir. Bununla beraber 'Doğum Âdetleri' olarak çevirebileceğimiz Sansog aracılığıyla da hamilelik öncesi ve sonrası Gica Ritüellerinin her aşamasını ele almak oldukça zor olacağı için bu çalışmada Kore'nin geçmiş doğum inançlarına ve ritüellerine dair kabul gören genel bilgiler ele alınmıştır.

Kim ve diğerleri (2012: 176) Kore'de doğum ile ilgili iki çeşit ana ritüel türü olduğunu ve bunların doğum öncesi ve doğum sonrası olarak ayrıldığını vurgulamıştır. Bir kadının çocuk sahibi olmayı istediği andan itibaren doğumdan sonra bebeğin toparlanmış ve büyümüş sayılacağı döneme kadarki süreci ifade etmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında Kore'de doğum ile ilgili inançların gruplandırılmasının doğum öncesi ve doğum sonrası olarak iki aşama halinde yapılması en doğru sınıflandırma şekli olacaktır.

Öte yandan, Kore'nin coğrafi olarak bir yarımada ülke olması ve güneyinde özgün kültürel değerlere sahip olan Jeju Adası'nın bulunması mitolojik olarak bütünlük sağlanmasını engellese de kültürün zenginleşmesine katkı sağlamıştır. Coğrafi bölge, sosyal statü ve aileye göre farklılık gösteren inançların bu sınıflandırılması, Kore kültüründeki doğum inançlarını anlama hususunda bir temel oluşturup genel bir bakış sağlayacaktır.

2. Doğum Öncesi İnançlar

2.1. Taegyo inancı

Kore'nin geleneksel kültüründe anne karnındaki bebeğin sağlıklı dünyaya gelebilmesi ve korunabilmesi için, bebek anne karnında iken annenin dikkat etmesi gereken bazı davranışların bulunduğu inanılır. Taegyo olarak adlandırılan bu inanca göre sakınılması veya dikkat edilmesi gereken davranışların yanı sıra tüketilmemesi gereken besinler, hamile olan annenin bakması gerektiği ya da bakması yasak maddeler de bulunur. Kore atalarından gelecekteki torunlara ve hamile olan çiftlere aktarılan bir gelenektir. Taegyo'nun teorik tanımı ise "hamileliğe hazırlık döneminden bebeğin doğumuna kadar, ebeveyn olacak çiftin sözleri ve eylemleri gibi tüm faaliyetlerini rahimdeki fetüse bağlayarak doğru bir şekilde anlamak ve bilmek anlamına gelmektedir" (Mun ve Choi, 2002: 584). Sadece iyi eğitilmiş kadınların sağlıklı ve iyi bebekler doğurabileceğine olan bu inanca getirisiyle, annenin davranışlarının henüz doğmamış fetüs üzerinde etkili olacağına inanılmaktadır. Bu nedenle Taegyo, annenin

ahlak kurallarına uygun hareket etmesini öğütleyen böylelikle de çocuğun ahlaklı olacağı varsayımı yürütülen, ‘erken çocuk eğitim biçimi’ olarak kabul edilebilir.

Kore’de doğum öncesi bakımla ilgili en eski kayıtlar Goryō Hanedanlığı’nın (918-1392) sonlarına ait olsa da şu anda mevcut olan Taegyo metinlerin çoğu Joseon Hanedanlığı döneminde derlenmiştir (Chang, 2008: 68). Geleneksel Kore toplumunda Taegyo’nun, Konfüçyüs prensiplerinin katı bir şekilde tanıtıldığı ve toplumun da bu kuralları birebir uyguladığı görülmektedir. Chang’a göre ise (2005: 478) Taegyo’nun amaçladığı nihai insan imajı ve ilkeleri, Taegyo’nun spesifik yöntem ve ahlaklı insan çizgisi veya Konfüçyüsçü eğitim yöntemiyle tutarsız değildir.

Goryō Hanedanlığı’nın son dönemlerine ait olan Taegyo eğitimi kayıtları ise Jeong Mong-ju’nun² annesi tarafından kaleme alınan *Doğuma Dair Öğretiler* ile başlamış, Joseon Hanedanlığı’nın son dönemlerinde Heojun’un³ *Doğu Tıbbının İlkeleri ve Uygulaması* ve Lee Sajudang’ın⁴ *Taegyo Öğretisi Yazıları* gibi tıp ve kadın eğitimi eserlerinde yer almakla kalmamış aynı zamanda halk tarafından sözlü olarak anlatılagelmiştir (Kim ve Jeon, 2012: 208). Yine bir kadın tarafından yazıldığı bilinen ve Kore’de Konfüçyüs ahlak kurallarını kadın okuyuculara tanıtmaya amacı güden ve Kraliçe İnso tarafından derlenen *Gizli Öğüt* ise aynı zamanda saray mensuplarını da eğitime amacı taşır. Bu kitap yedi bölümden oluşur ve “Annenin Davranış Kuralları” bölümünde Taegyo eğitiminden bahseder (Chang, 2008: 68).

Kadının Uzak Durması Gerekenler, Joseon Hanedanlığı’nın temsili Konfüçyüsçü bilgin Song Si-yeol (1607-1689) tarafından, evlenmek üzere olan en büyük kızın görevleri hakkında yazılmış bir metindir. Evli kadınlar tarafından yerine getirilmesi gereken görevler yirmi bölümden (Yun, 2017: 57) oluşur ve Gyeoja (Chang, 2008: 71) bölümünde Taegyo eğitimi ile ilgili içerikler kayıt altına alınmıştır. Konfüçyüsçülük’ün geleneksel kurallarını telkin eden ve Konfüçyüs inancını kabul eden Joseon Hanedanlığı politikasının temsili bir örneğidir. *Kadının Uzak Durması Gerekenler* bölümünde sunulan Taegyo eğitimi teorisi, geleneksel Taegyo eğitimi kuramıyla paralel olarak hamile bir kadının ahlaki tutumunun bebeğin var oluşunda pay sahibi olduğunu vurgulamaktadır.

Geleneksel Kore toplumunda, gebe kalmak için birçok ritüel gerçekleştirilmiş ve bunun sonucunu aldığını düşünen kadınlar hamilelik döneminde de bir o kadar dikkat etmesi gereken faktörler olduğuna inanmışlardır. Hamilelik döneminde kadının kullandığı kelime tercihlerinin çocuğun üzerinde ahlaki olarak etkisi olduğuna inanan Kore halkı, merkezinde Taegyo inancının getirisiyle “sakınılması gereken, dikkat edilmesi gereken, tüketilmemesi gereken, yakından bakılması gereken ve uzak durulması gereken şeyler” olduğunu düşünmekteydiler. Bunlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 1: Hamile olan annenin Taegyo inancına göre dikkat etmesi gereken davranışlar (Son, 2023).

Sakınılması gereken davranışlar		Birisini aldatmak, hırslanmak, öfke veya sert
---------------------------------	--	---

² Jeong Mong-ju, (1337~1392), Goryōlu düşünür ve devlet adamı.

³ Heojun (1539~1615), Joseon Hanedanlığı döneminde yaşamış tıpla ilgilenen bilim adamı.

⁴ Lee Sajudang(1739~1821), *Taegyo Öğretisi Yazıları*’nı kaleme alan bir kadın entelektüeldir. 20. yüzyılın başlarında ondan bahsedilmeye başlanmıştır. *Taegyo Öğretisi Yazıları*, aslen klasik Çince yazılmış daha sonra oğlu Yu Hui tarafından Hangıl’a çevrilmiştir (Sim, 2009: 241).

	konuşmalarla iletişim kurmak, konuşurken el hareketleri yapmak, gülerken diş etlerini göstermek, başkalarını azarlamak veya başkalarını kötölemek, dedikodu yapmak, gevezelik yapmak vb.
Dikkat edilmesi gereken aktiviteler	Kıyafetleri aşırı sıcak giymek, aşırı doymuş bir şekilde yemek yemek, kirli veya pis yerlere oturmak, dağlara ve sahillere gitmek, kuyu, eski mezar veya tapınaklara bakmak veya içeri girmek, ilaçları dikkatsizce kullanmak veya tükürük ya da balgam ile oynamak, yüzükoyun yatmak veya ters dönmek, sağ elinizle sol tarafta bulunan şeyleri tutmak veya sol elinizle sağ tarafta bulunan şeyleri tutmak, yüksek yerde bulunan şeyleri indirmek veya ayakta iken yerden bir şey almak, soğukta veya aşırı sıcakta şekerleme yapmak, âdetli dönemde başı örtmek veya ayakları yıkamak vb.
Tüketilmemesi gereken yiyecekler	Bozulmuş veya şekli düzgün olmayan şeyler, böcekler tarafından yenilmiş veya çürümüş olan şeyler, kavun, çiğ sebzeler, soğuk yiyecekler, kötü koku veya renk sahip olan yiyecekler, olgunlaşmamış veya mevsim dışı meyve ve sebzeler, et ürünleri, yılan, kaplumbağa, eşek, balık, pullu olmayan balık, şarküteri ürünleri, sarımsak, darı, kaynak suyu, şeftali, patates, köpek eti, koyun karaciğeri, tavuk eti ve yumurtayı yapışkan pirinçle birlikte tüketmek, ördek eti ve yumurta, kuş eti, zencefil, balık otu, deniz yosunu, dağ keçisi eti, mantar, tarçın, zencefil tozu, geyik eti, istiridye, boynuzotu vb.
Yakından bakılması gereken şeyler	Asil insanlar, dürüst insanlar, beyaz inci, tavus kuşu, parlak ve güzel şeyler, kutsal kişilerin öğütlediği yazılar, mistik yaratıklar, taç, dikkat çekici sanat eserleri, gergedan, efsanevi kuşlar, değerli taşlar.
Uzak Durulması gereken şeyler	Palyaço, cüce, maymun, birbirlerini alaya alarak kavga eden şeyler, engelli veya hastalıklı insanlar, gökkuşağı, yıldırım, gök gürültüsü, güneş ve ay tutulması, yıldız kayması, gök gürültüsü, kuyruklyıldız, taşkın su, ahlaksız veya hasta kuşlar veya hayvanlar, kirli ve tiksindirici böcekler, hayat kadınları, pazar yerinde gürültülü sesler, içki bardağı sesi, küfür sesi, üzüntülü ağlama sesi vb.

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere Taegyo inancı kapsamında hamile olan kadının dikkat etmesi gereken birçok etken vardır. Örneğin, Kore halk inancında tavuk ve ördeğin hamilelik süresince tüketilmesi bebeğin cildinin tavuk derisine benzemesine neden olabileceği gerekçesiyle yasaklanmıştır. Köpek etinin ise kirli olduğuna inanıldığı için tüketilmemesi gerektiğine inanılmaktadır. Çocuğun kaderinin ve geleceğinin annenin davranışları ile şekilleneceğine inanan anneler, bu inancın yasaklarına sıkıca bağlı kalmaya çalışmışlardır. Anne hırsızlık yaparsa çocuk da hırsızlık yapar; anne çok yemek yerse çocuk da tembelleşir ve çok yemek yer gibi birbiriyle bağlantılı çeşitli inançlar bulunmaktadır. Bir nesil öncesine

kadar Kore halkının çoğunun yeterli derecede yiyeceğe erişimi bulunmuyor ve doğum öncesi eğitime dikkat edemiyorlardı. Bu nedenle Han'a göre (1999: 115) tabu yiyecekler olan et ve balığın değerli olduğu düşünülüyor ve ev hanımları bunları kendilerine ayırmak yerine sofrada servis etmek üzere saklıyorlardı.

Özellikle, ülke genelinde hamile kadınların tarım ekipmanlarına dokunması veya üzerine basması durumunda, doğmamış çocuk için sonuçların iyi olmadığına inanmaktaydılar. Jung'a göre (2011: 74) bu, hamile kadınların ağır işlerde çalışmasını engellemek için kadın atalarından kalma bir hiledir.

2.2. Rüya İnancı (Taemong)

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bebeğin cinsiyetini öğrenmek kolaylaşırken geçmişte çocuğun cinsiyeti doğana kadar bilinmemekteydi. Bu nedenle geleneksel Kore toplumunda doğacak çocuğun cinsiyetine dair farklı inançlar gelişmiştir. Buna örnek olarak doğacak olan çocuğun cinsiyetine ve kaderine dair görülen rüyaların dikkate alındığı bir inanç bulunmaktadır. "Taemong" adı verilen bu geleneksel rüyayı genellikle hamile kalacak olan kadın veya yakın akrabalarından birinin göreceğine inanılır. Taemong'u, özellikle ilk çocuğunu dünyaya getirecek bir kadın görüyorsa, toplamda kaç çocuğu olacağına dair bilgiyi de bu rüya aracılığıyla görmekte olduğu düşünülür. Eğer rüyada kestane, Kore kırmızı biberi, ejderha, aslan, Amur sazanı, kaplan ve yılan türlerinden biri görülürse erkek çocuğu sahibi olunacağına, dahası rüyada görülen hayvan sayısı kadar erkek çocuğun doğacağına inanılır. Bunun yanı sıra, Taemong aracılığıyla meyve (özellikle şeftali), çiçek veya bu çiçeğin toplandığı görülürse kişinin kız çocuğu doğuracağı düşünülür. Taemong'da kestanenin üzerine basılması veya çift başlı yılan görülmesi durumunda da kız çocuğunun dünyaya geleceği inancı hakimdir (URL-1). Taemong geleneğinde görülen bu rüyalardan ise gelişigüzel bahsedilmez.

Çocuğun cinsiyetini merak eden hamile kadınlar ve çevrelerindeki kişiler, bazen hamile kadının karnının şekline bakarak bebeğin cinsiyetini tahmin ederler. Hamile bir kadının karnının genel görünümü yuvarlak ve aşağıya doğru ise erkek çocuk taşıdığı kabul edilir; göğsünün üzerinde yuvarlak bir şekilde yükseliyorsa kız çocuk taşıdığı düşünülmektedir. Taemong inancı gereği, hamile kadına habersizce seslenildiğinde geriye hangi taraftan dönüp baktığına göre de çocuğun cinsiyetinin ayırt edebileceğine inanılır. Hamile kadının başını sola dönerek bakması durumunda oğlu, sağa dönerek bakması durumunda kızı olacağına inanılır (URL-2).

2.3. Gica Ritüelleri

Gica Ritüelleri, çocuk sahibi olamayanların çocuk doğurabilmek için doğüstü güçlerden yardım dilediği bir ritüeldir. Cho'ya göre (2019: 281) bu uygulamalar belirli bir nesneyi seçip ona bağlılık sunmak ve yine belirli bir nesneyi taşıyarak veya özel bir yiyeceğin büyümlü özelliklerine güvenerek yapılan çeşitli ritüellerden oluşmaktadır.

O Chulse'nin *Klasik Romanlarda Doğum Ritüelleri Araştırması*'na (1990: 151-152) göre ise "Gica Ritüelleri, insanlardan daha güçlü olduğuna inanılan insanüstü yeteneklere sahip olan varlıklara, bir erkek çocuğu doğurmak için dua etme geleneğidir". Bununla birlikte

O Chulse, Gica Ritüellerinin Chiseong Gica Ritüelleri, Jusul Gica Ritüelleri, Mulpumsoji Gica Ritüelleri (Eşya Bulundurma), Bog-yong Gica Ritüelleri (Kıyafet Giyme), Seonhaeng Gica Ritüelleri (İyilik Yapma), Diğer Gica Ritüelleri ve Bibang- Ritüelleri⁵ olmak üzere yedi ayrı bölümden oluştuğunu ileri sürmektedir.

Gica Ritüelleri icra ediliş şekline göre de türlere ayrılmaktadır. Bunlar duayı eden kişiye göre, duanın yapıldığı gün sayısına ve duanın yapıldığı yere göre değişiklik gösterir. Duayı eden kişi yalnızca eş olmakla birlikte bazı durumlarda ona eşi ve eşinin annesi eşlik ederdi. Ara sıra yapılan bu Gica Ritüellerindeki duaların yanı sıra, bazı durumlarda belirli günlerde özellikle yapılırdı. Belirlenmiş olan bu Gica Ritüelleri 3 gün, 7 gün veya 100 gün sürmekteydi. Yapıldığı yere bağlı olarak; dağda yapılıyorsa ‘Sanchiseong’, tapınakta yapılıyor ise ‘Jeolchiseong’ evde yapılıyor ise ‘Jibchiseong’ adı (İ, 1985 ve Hong, 2001’den akt. Kim ve Jeon, 2012: 206) verilmektedir.

Geleneksel Kore inançlarına bağlı olarak evin gelini, birkaç yılı aşan evlilik hayatı süresince gebe kalamazsa, çocuk sahibi olması için çevredeki köylülerin veya kayınvalidesinin ısrarı üzerine Chiseong gerçekleştirir ve eğer Chiseong veya büyülü yöntemlerle çocuk sahibi olamazsa sonunda Samshin Halmeoni’den yardım almak için bir ruh çağırıcıdan yardım alırdı. Bu dua ritüelleri genellikle her gün sabah 3’te, 10’da, öğleden sonra 2’de veya 4’te yapılırdı. Günün geri kalan diğer zamanında ise ritüeli gerçekleştiren kişiler, kendilerini arındırmak için kitap okur ve dinlenirlerdi. Ritüelin gerçekleştirildiği tapınağın yeterliliğine göre kişi vücut temizliğini evde veya tapınakta yapardı. Eğer tapınakta yeterince imkân yoksa kişi temizlenmek için dışarı çıkabilirdi. Kişiler, bu ritüeli gerçekleştirdiği süre boyunca et veya balık yemekten kaçınır, kötü söz söylemekten imtina ederdi (URL-1, 2012: 282-283).

Bununla birlikte Jung’a göre (2011: 80), Daejeon bölgesi Gica geleneklerinde, “kaynaktan su doldurulan bir şişenin ağzına çam iğnesi konulur ve baş aşağı tutulursa damlacıkların uyarılmasıyla Samshin Halmeoni’nin yardım edeceği ve bir çocuğa sahip olunacağı” inancı hakimdir. Ayrıca “Samshin Halmeoni’ye dua eden bir kadın, ritüeli yaptığı yere yakın bir yerden rastgele bir avuç taş alırsa ve toplam taş sayısı tek sayı ise erkek; çift sayı ise kız çocuk doğuracağı” sanılır. Buradan da anlaşılacağı üzere Samshin Halmeoni sadece bebek için dua edilen bir tanrı değil bebeğin cinsiyetini de belirleyen doğaüstü bir güçtür.

Çalışmada sıkça vurgulandığı gibi Gica Ritüellerinde temel amaç evlat doğurmaktan çok, soyun devamlılığını sağlayacak olan erkek çocuk doğurabilmektir (Cho, 2019: 281). Bu yüzden geleneksel kore toplumunda tanrılara içtenlikle dua edilir ve adak hazırlanırdı. Jusulgija ise nesnelere kullanarak doğaüstü güçler aracılığıyla erkek çocuk doğurmaya yönelik yapılan Gica Ritüelidir. Jung’a göre (2011: 77) erkek çocuk doğuran bir ailenin çocuğunun giydiği ilk kıyafet çalınıp ritüelde kullanılırsa, aynı şekilde erkek çocuk doğurmuş bir kadının kıyafeti veya ona ait bir eşya kullanılırsa, hamile kalacağına ve erkek çocuk doğuracağına inanılırdı.

⁵ Hamile kadının doğum yapmadan önce gücünü toplamak için yaptığı hareket veya geleneksel oyunlara verilen genel ad.

Erkek çocuk doğmuş bir evin Geumjulündeki⁶ asılı Kore kırmızı biberi almak, çok çocuklu bir evden çalınan baltayı vücuda dayayarak dolaşmak ya da çalınan baltayı eve koymak da bu ritüeli gerçekleştirme yöntemlerinden bazılarıdır.

Geleneksel Kore toplumunda, Huong'un (2015: 329) aktardığına göre, Geumjul uygulaması çocukları ve anneleri hastalıklardan ve kötü ruhlardan korurken aynı zamanda yeni bir aile üyesinin doğumunu komşulara duyurma amacı da taşırdı. Bıçak ve balta nesnelere yanı sıra erkek çocuğunu Geumjul'a asılan kömür ve kırmızı biber temsil ederken; kız çocuğunu çam ve kömür sembolize etmekteydi.

Kore kültüründe önemli bir yere sahip olan geleneksel Gica ritüellerinde, horoz ve boğanın cinsel uzvu gibi bazı yiyeceklerin tüketilmesi de erkek çocuğu sahibi olunacağına dair inancı güçlendirirdi. Yine aynı nedenle Buda heykelinin veya Mangbuseog⁷ heykelinin burnundan kazınarak alınan toz tüketilirdi. Ayrıca, Gica ritüellerinde daha önce erkek çocuğun doğduğu evde Samshin Halmeoni'ye hediye olarak sunulan sofradaki pilav ve yosun çalınır, Samshin Halmeoni'ye tekrar hediye edilir veya yenilirdi (Cho, 2019: 282).

Koreliler, Gica Ritüellerinde özenle sakladıkları veya dağ ve kırlardan topladıkları yiyecekleri; pirinç, kestane, hünnap, hurma, elma, armut, deniz yosunu, pirinç lokumu, Namul ve tuz vb. güçlü ruhların bulunduğu inandıkları dağlarda, evlerde ve tapınaklarda doğum ve bereket tanrısına sunarlardı. Doğum tanrısına adanan kestane, hünnap ve hurma, erkek çocuk isteğini belirtirken; yosun çorbası ve temiz bir su, kız çocuğu isteğini tanrılara bildirmekteydi (Ramona, 2019: 116).

Doğum tanrısını evlerine davet etmek isteyen Koreliler, adak sofrası için uğurlu bir yer seçmeye özen gösterirdi. Genellikle pilavla dolu balkabağı kasesi ve yanına uzun ömürlülüğün sembolü olan iplik koyarlardı. Doğum tanrısını ifade eden Samshin Halmeoni'yi vurgulamak için bazen üç kâse pilav koyulur ve sürekli olarak taze olanla değiştirilirdi. Bazı durumlarda içine bir parça hanci kâğıdı veya deniz yosunu eklenirdi. Masa evin iç kısmında bir odaya yerleştirilir ve sadece doğumdan önce ve sonra değil bir yıla kadar o yerde kalırdı (Ramona, 2019: 116). Aile, çocuğun doğumundan sonrasına kadar doğum tanrısını evlerinde tutmak istediğinden sunağa özen gösterir ve dua ederek doğum tanrısına bağlılıklarını gösterirdi.

Yukarıda da 'Chiseong' olarak belirtilen bu âdet, Kore mitolojisi ve romanlarında da ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Dangun Efsanesi'nde insana dönüşerek dünyaya çocuk getirmek isteyen Ungnyeo, çocuk doğurma duasını dağlarda tanrıya adak sunarak yapmıştır. Sin-yubogjeon'da dağın tanrısına Jinsa Hanımefendi tarafından edilen yüz günlük dua ve Baeghagseon'da baş hanım tarafından gün, ay ve yıldızın tanrısına edilen dua (Han, 1999: 111) buna bazı örneklerdendir.

⁶ Geumjul, kadının hamile kalması için veya doğum yaptıktan sonra kötü ruhlardan korunması için avluya asılan hasır iptir. Altından yapılmış ip anlamı taşıdığı sıkça yapılan hatalardan biridir. Buradaki 'geum', köken olarak altın olan geum değil "yasak, engellemek" anlamına gelen 'geum'dur. Buradan da anlaşılacağı üzere bu ritüellerde kullanılan Geumjulların asıl kullanım nedeni kötü ruhların musallat olmasını engellemektir.

⁷ Mangbuseog: Terk eden kocasını beklerken taşa dönüşen kadının heykeline verilen ad.

3.Doğum ve Sonrasında Gerçekleştirilen İnanç ve Âdetler

Han'ın (1999: 110) araştırmasına göre, 1925'ten 1935'e kadar olan zaman diliminde Kore'de doğan bebeklerin ölüm oranı %73 gibi oldukça yüksek bir orana sahipken 1996'ya gelindiğinde %8 olarak kaydedilerek büyük bir gelişim göstermiştir. Her ne kadar öncesi tarihlere ait bebek ölüm oranları bilinemesi de gelişen tıp ile bağlantılı olarak bu oranın eski dönemlerde çok daha yüksek olduğu tahmin edilebilir.

Bebek ölüm oranının yüksek olduğu Kore tarihinde bebeklerin sağlıklı bir hayata başlamasına yardımcı olmak amacıyla çeşitli inanç sistemleri geliştirilmiştir. Çocuk sahibi olmak için ritüeller gerçekleştiren Kore halkı, doğan çocuklarının uzun ömürlü olamayacağından endişe ederek, doğum tanrısına adaklar adayıp törenler düzenleyerek çocuklarına uzun ömür bağışlaması için dua ediyorlardı. Bebeğin doğmasının ardından 1., 3., ve 7. günleri önemli saymakta, bebeğin göbek bağının gömülmesi, döleşinin korunması başta olmak üzere günümüzde de örnekleri görülen Yüzüncü Gün Töreni (Baeg-iljanchi) ve İlk Yaş Günü Töreni (Doljanchi) gibi ritüeller düzenlemekteydiler.

Doğumun hemen öncesinde, Jeju⁸ adası inançlarına göre eğer hamile bir kadın bebeğini doğurma belirtisi göstermezse tüm kapılar, tencere kapakları ve kavanoz kapakları açılıp, doğum tanrısının doğumu kolaylaştırması beklenirdi (Jung, 2011: 80). Bu inancın temelinde Türk mitolojisinde olduğu gibi sıkışan ruhun serbest bırakılması gibi sembolik bir anlam barınmakta olduğu söylenebilir.

Doğumdan öncesinde olduğu gibi sonrasında da tüketilmesi yasak olan yemekler, yapılması yasak olan davranışların yanı sıra, doğum olan evi belirten simgeler de mevcuttur. Doğum sonrasında çocuğun doğumu için şükretmek, anneyi koruması ve doğan bebeğin uzun ömürlü olması için dua etmek amacıyla doğum tanrısına adak sofrası hazırlanırdı. Bu adak sofrası için hazırlanan ve doğum tanrısına ikram edilen yosun ve yosun çorbası anne tarafından tüketilirdi. Ancak yosun çorbasının diğer malzemeleri coğrafi bölgelere göre değişiklik göstermekteydi. Denize kıyısı olan bölgelerde balık eti, iç bölgelerde ise sığır eti tercih edilirdi. Ayrıca deniz yosunu çorbası için kavrulmuş deniz yosunu kullanmak uygun görülmez çünkü çorba yapmak için deniz yosunu kızartılırsa, çocuğun yüzünün lekeli hale geleceğine inanılırdı. Deniz yosunu ile ilgili bir diğer inanç ise bebeğin cinsiyetini tahmin etmekle ilgilidir. Deniz yosunu satın alınırken dükkân sahibi deniz yosunu bağının bağlanma yönüne göre (sola doğru bağlıysa erkek, sağa doğru bağlıysa kız) bebeğin cinsiyetini tahmin etmekteydi. Doğum sonrası dönemde şişliği azaltacağına dair olan inanıştan ötürü doğum yapmış bir kadının yemesi gerektiğine inanılan bir diğer yiyecek ise balkabağıydı. Anneler deniz yosunu çorbasından sıkıldıklarında veya emzirirken sert yiyecekler yiyemedikleri için balkabağını çorba ya da lapa hale getirerek tüketirdi (Jung, 2011: 76).

Geleneksel Kore doğum inanışlarına göre bir evde yeni bir bebeğin dünyaya geldiğini haber veren ve yabancıların eve girişini kısıtlayan bir inanç da mevcuttur. Kore doğum sonrası kültürüne bakıldığında, bir anne doğum yaptığında uygulanan ilk tabu da bu uygulamadır. Evin içi ve dışı ayırt edilerek ana kapının önüne Kore kırmızı biberi veya odun kömürü ile Geumjul asılarak yabancıların girişi kısıtlanır ve böylece doğum haberi komşulara

⁸ Jeju Adası, Kore'nin güneyinde yer alan bir adadır ve coğrafi konumu nedeniyle, doğum ritüelleri ve inançları dahilinde, Kore yarımadasından farklı özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Ancak konu dışı tutulmuştur.

duyurulurdu (Huong, 2015: 329). Bu durum, Türk kültüründeki yabancı gözlerden çocuğu koruma inancının temeliyle de aynı şekilde kötü enerjiden ve kötü ruhlardan çocuğu korumayı amaçlamaktadır.

Kapıya asılan bu Geumjul sayesinde kötü ruhların çocuğa zarar verme olasılığı önceden engellenirdi. Geumjul, her zaman sola doğru kıvrılır; böylelikle kötü ruhların içeri girmesine izin vermediğine inanılır ve kömürün de mikropları ve toksinleri dezenfekte ettiğine güvenilirirdi. Tıpkı Gica ritüellerinde asılan Geumjul gibi, doğumdan sonra asılan Geumjul'da da Kore kırmızı biberi ve odun kömürü erkeklerin sembolü olarak, odun kömürü ve yeşil çamın dalları ise kız çocuğun sembolü olarak kullanılırdı (Huong, 2015: 330). Geumjul'daki cinsiyetleri belirten Kore kırmızı biberi, çam ve kömür kullanımı ise bölgelere göre farklılık göstermektedir. Bunu Jung (2011: 75-79) şu şekilde özetlemiştir. Çıongcu bölgesinde bir erkek çocuk doğarsa üçer tane biber, odun ve çam iğnesi; bir kız çocuğu doğarsa odun kömürü ve çam iğnesi asılırdı. Taean'da bir erkek çocuğun doğması durumunda biber, odun kömürü ve kâğıt, bir kız çocuğun doğması durumunda ise odun kömürü ve kâğıdın yanı sıra çam iğnesi bulunurdu. Busan'da oğul için kırmızı Kore biberi, odun kömürü ve deniz yosunu kullanılır; kız çocuğu için ise kırmızı biber yerine küçük bir bıçak kullanılırdı. Jeju adasında oğul için biber, kız için ise kömür kullanılırdı. Deniz yosununun ülke çapında kullanımı farklılık gösterse de biberin sembolik anlamı ülkenin her bölgesinde aynıdır ve erkekliği sembol etmekteydi. Kömür tıpkı göbek bağının yakımında kullanılmasıyla benzer olarak temizliği sembol ederken çam dalı ise güçlü büyümeyi temsil etmekteydi.

Yeni doğan bebeklerin kıyafetleriyle ilgili bazı inançlar ise şu şekildedir (Jung, 2011: 77-78). Çocuğun uzun bir yaşam sürmesi umuduyla bebeğin ilk giysisi olan Baenaesjeogoli mümkün olduğu kadar uzun yapılmaktadır. Baenaesjeogoli, çocuğun uzun bir ömür yaşaması umuduyla iplikle çocuğun gövdesine sarılarak yapılır. Bir bebeğin ilk kıyafetlerinin iyi bir aileden gelen yaşlı bir kişi tarafından dikilmesi durumunda bebeğin uzun bir ömür yaşayacağına ve jeogolinin düğünde kullanılan mavi ve kırmızı iplikle işlenmesi durumunda hem çocuğa iyi geleceği hem de uzun ve sağlıklı bir yaşam sağlayacağına inanılmaktadır. Bunlara ek olarak, ilk kıyafetinin tüm hayatı boyunca ona şans getireceğine inanıldığı için muhafaza edilir; kişi karakolda, adliyede veya sınav zamanlarında zor durumda kaldığında kullanılmaktadır. Jung (81)'a göre Jeju Adası'nda kâse kırıldığında çocuğun ömrünün kısılacağına dair bir inanç vardır. Aynı şekilde Cheongju'da bir annenin dağ suyuna yanan bir demir çubuk atması durumunda meme uçlarının kararacağı, sütünün kesileceği ve çocuğunu besleyemez hale geleceğine dair güçlü bir inanç bulunur.

Doğum sonrasında uygulanan inançlara ek olarak süt gelmemesi durumunda doğum tanrısına dua etmek gibi çeşitli ritüeller de gerçekleştirilir. Bebeğin mekonyumun atılımına iyi gelmesi dolayısıyla anne ve kayınvalide tarafından bebeklerin önce ağız sütüyle beslemeleri gerektiği, *Kadın Ansiklopedisi*'ne göre ancak 1-3 gün sonra anne sütü ile emzirilmesi gerektiği belirtilmiştir (Choe, 2011'den akt. Kim ve Jeon, 2012: 210). Ancak daha sonra süt tozunun ortaya çıkmasıyla bu uygulamalar da yavaş yavaş ortadan kalkmıştır.

3.1.Sansog Doğum Âdetleri

Kim ve Jeon (2012: 203) da diğer birçok araştırmacı gibi “doğum âdetleri” olarak çevrilebilecek “Sansog”un gebe kalmak için yapılan dualardan başlayarak bebeğin doğumundan sonraki ilk yıla kadar olan süreçteki duaları, tabu olayları, ritüelleri ve büyücülüğü kapsayan inançları ifade ettiğini belirtir.

Lee'ye göre (2009: 187) Jeju Adası'nda Üçüncü Gün Ritüeli yapılırsa Yedinci Gün Ritüeli atlanır; ancak Üçüncü Gün Ritüeli yapılmazsa, Yedinci Gün Ritüeli, Üçüncü Gün Ritüeli ile aynı şekilde yapılırdı. Pirincin üzerine fil otu bitkisinin dalları konarak ya da annenin kıyafetleri ile bir masa hazırlanırdı. Bu ritüel, kadının sadece hamile kalmasına yardımcı olmakla kalmaz kadına doğumda yardım eden ve çocuğun gelecekte de korunmasında önemli bir rol oynayacağına inanılan doğum tanrısına teşekkür etmek için yapılırdı. Bu ritüelde, Chisesme adı verilen özel bir pilav sunulurdu. Saheulme, doğumdan sonraki üçüncü gün ve İllweme de yedinci güne karşılık gelecek şekilde hazırlanırdı. Bu ritüellerin hepsi bebeğin uzun, hastalısız bir yaşam sürmesi için dua etmek amacıyla yapılırdı. Cho'ya göre ise (2019: 304) bebek doğduktan sonra yapılan törenler üçe ayrılır. Jeju adasından farklı olarak Üçüncü Gün Ritüeli değil 7. Gün, 14. Gün ve 21. Gün gibi yedinin katlarıyla ilerleyen Yedinci Gün Ritüelleri yapılmaktaydı. İlk kez yapılan Yedinci Gün Ritüeli Choile'de üç tanrı heykeli dikilir, bebeğe yakasız giysiler giydirilir ve bağlı kollarından biri çözüldü. Çoire, aynı evde yaşayan aile bireylerinin bebekle ilk kez buluştuğu gündür. İkinci, Yedinci Gün Töreni Du-ile'de bebeğe şapka giydirilir ve kollarından biri serbest bırakılırdı. Üçüncü, Yedinci Gün Ritüeli Seire gününde üst ve alt kıyafetler ayrı ayrı giydirilir ve vücudun serbestçe hareket etmesine izin verilirdi. Bu ritüeller, Kore'nin ekonomik ve bölgesel farklılıklarına bağlı kalmaksızın geleneksel kutlama törenleriyle aynı bağlamda, doğum için şükranlarını sunmak ve bebeğin sağlığı için dua etmek amacıyla yapılırdı.

Bu ritüeller, doğumdan sonra yapılan Yüzüncü Gün Töreni ve İlk Yaş Günü Töreni'ne nispeten daha yaygın ama bilinçsizce yapılmaktaydı. Ayrıca, bebeğe çok fazla çaba harcanırsa ve gereğinden fazla ritüel yapılırsa bebeğin kısa ömürlü veya sık sık hasta olacağına inanılmaktaydı (Lee, 2009: 187). Bu sınırlamanın birçok nedeni olabileceği gibi halkın ekonomik durumu göz önüne alındığında, adak olarak sunulacak yiyeceklerin hazırlanmasının zorluğu da sıralanabilecek nedenlerden biridir. Bir nesil öncesine kadar çoğu insanın gerekli yiyecekleri hazırlayamadığı için doğum öncesi eğitim kurallarına dikkat edemediği vurgulandığında bu törenlerin ekonomik açıdan da gözetilerek düzenlendiği bir gerçektir.

Bu ritüellerin devamında ise çocuğun doğduğunu haber veren Geumjul üzerinde yürünerek tabu kaldırılır; bebek ailenin yakınlarına ve komşularına gösterilirdi. Böylelikle komşular ve akrabalar, bebeğe ve anneye iyi dileklerde bulunurdu. Çocuk ilk kez dışarı çıktığında kötülüklerden korunması için tencere isi ve kırmızı biber kullanılırdı. Resmi olarak ilk dışarı çıkmasında genellikle babaannenin evine gidilir ve bu sırada uğursuzluğu defetmek için “çocuğun burnuna, alınına ve yüzüne tencerenin isi veya kömürü sürülür”, çocuğun kıyafetlerinin arkasına Çiongcu bölgesinde kırmızı biber veya kömür asılır veya Gangneung bölgesinde çocuğun alınına zincifre kırmızısı sürülürdü (Jung: 2011: 75-79).

3.2. Yüzüncü gün töreni-Baeg-iljanchi

Doğumun yüzüncü gününde düzenlenen töreni ifade eden ‘Baeg-iljanchi’, akraba, komşu ve tanıdıkların davet edilmesiyle, eski dönemlerden bu yana yapılagelen geleneksel bir Kore âdetidir. Hangi çağda olursa olsun, aile bireyleriyle bir arada olmak ve çocuğun uzun ömürlü olması için dua etmek amacıyla bir araya gelinir. Yüzüncü Gün Töreni olarak tercüme edilebilecek bu törende bebeğin belli bir tehlikeyi atlattığını simgeleyen, sağlıklı büyümesi için bir adak sofrası düzenlenir. Bu törende edilen bir diğer dua ise, ‘Bek’ kelimesinin diğer anlamlarına karşılık gelecek şekilde bebeğin ‘temiz’ ve ‘berrak’ bir hayatının olmasıdır.

Güney Jeolla Bölgesi Geçiş Dönemi Doğum Âdetleri araştırmasına göre, (Kim: 2008’den akt. Kim ve Jeon, 2012: 216) Baegil’de, yüz kişiye pirinç lokumu dağıtılır, Baegil’e özel olarak yapılan Baegseolgi⁹ yenir ve üç tanrıyı anmak için adak sofrası hazırlanır. Silu pirinç lokumu¹⁰, pelin otlu pirinç lokumu¹¹ ve Susupat pirinç lokumu¹² yapılarak üç tanrıyı anma masası hazırlanır (Jung, 2011: 79). Kore kültüründe, pirinç lokumu paylaşırsa çocuğun uzun ve sağlıklı bir hayat yaşayacağına dair köklü bir inanç bulunmaktadır. Bu nedenle sorgum pirinç lokumu, çocuğun 10. yaş gününe kadar tüm doğum günlerinde kötü ruhları uzaklaştırmak için yapılır.

Beksolgi dağıtılan komşular Kore geleneği gereği kâseyi yıkamadan; karşılığında pirinç, iplik ve para hediye ederler (Cho, 2019: 305). Bununla birlikte Baegil’de ikram edilen Susupat pirinç lokumunun anlamı Daejeon bölgesinde çocuğun düşmeden büyüyeceği; Tean ve Ganğrinğ bölgelerinde ise kilolu olmayacağı anlamına gelecek şekilde farklı yorumlanır (Jung, 2011: 79).

Kişinin daha alt tabaka bir aileye mensup olması ve adak sofrası hazırlayamaması durumunda ise çocuk doğduktan sonra doğum tanrısı için hazırlanan bu masada genel olarak pirinç pilavı, yosun çorbası ve bir bardak su bulundurulur. Baeg-iljanchi, her ne kadar sosyal statü ve bölgelere göre farklılık gösteren bir uygulama olsa da her aile bu töreni gerçekleştirmeye günümüzde de gayret etmektedir.

3.3. İlk Yaş Günü Töreni (Doljanchi)

İlk Yaş Günü Töreni (Doljanchi), bir kutlama olarak görülebileceği gibi aynı zamanda çocuğun geleceğini tahmin etme ayini olarak da ifade edilebilir. Tüm ailenin çocuğun zarar görmeden büyümesi için dileklerini sunma fırsatı içeren bir törendir. Doljanchi, bebek ölüm oranının yüksek olduğu geleneksel Kore toplumunda birden fazla olguyu temsil eder. Öncelikli olarak, çeşitli tehlikelerin üstesinden gelen bebeğin bir yaşına ulaşabilmesi onun uzun ömürlü olacağının ilk garantisini oluşturur. Doljanchi aracılığıyla bebek, sağlıklı büyüdüğü için tebrikleri kabul eder. Gelecek içinse aynı şekilde şansın bebekle birlikte olması dileğini sembolize eder (Kim ve Jeon, 2012: 227).

Bu kutlamada bir yaşını dolduran bebek için özel olarak ayarlanan, adına *Dolbok* denilen kıyafetler giydirilir ve *Dolsang* adı verilen kutlama masası hazırlanır. Baegil

⁹ Baekseolgi, beyaz pirinçten yapılan pirinç lokumu.

¹⁰ Sirutteok, ufalanmış kırmızı fasulyeden ve beyaz pirinçten yapılan lokum.

¹¹ Ssukgaetteok, pelin otuyla yapılmış yeşil renkte hazırlanan pirinç lokumu.

¹² Susupatteok, kırmızı fasulye kaplı mısırlı pirinç lokumu.

Töreni'nde olduğu gibi yine öncelikli olarak doğum tanrısına dua edilir ve eski dönemlerde yoksulluk, savaş, hastalık ve bakımsızlık gibi nedenlerle bir yaşını dolduramamış bebeklerden biri olmadığı için şükür ve dua edilerek ömrünün daha da uzun olması dilenir.

Dolsang hazırlanırken çeşitli yiyecekler özellikle tercih edilir. Min (2004: 61) Kore kültüründe İlk Yaş Günü Töreni'nde sunulan yiyeceklerin diğer kültürlerle göre daha zengin olduğunu ileri sürmüştür. Cho'ya göre (2019: 305) dolsang üzerine koymak için çeşitli meyveler ve pirinç lokumları hazırlanır. Bu pirinç lokumları genel olarak Baegseolgi, yapışkan siru pirinç lokumu¹³, Chasusu gyeongdan¹⁴ ve gökkuşağı renklerinde yapılan Mujigae pirinç lokumundan¹⁵ oluşmaktadır.

Doljabhigi geleneği ise bebeğin önüne çeşitli eşyaların koyulduğu ve seçeceği eşyaya göre geleceğinin tahmin edildiği geleneksel bir inançtır. Yine Cho (2019: 305) ve Han (1999: 113)'a göre pirinç, fırça, mürekkep, kâğıt, kitap, fiyonk, bıçak, iplik, makas, cetvel, iğne, iplik ok ve yayın dizilir ve hangi nesnenin ilk olarak seçildiği esas alınarak bebeğin geleceği tahmin edilir. Diğer bir deyişle bebeğin ilk yaş günü töreni, çocuğun gelecekteki kariyer seçimini ve zenginliğini tahmin etmek için kullanılır (Min ve Yu, 2004: 64). Yay seçen çocuğun savaşçı olacağına, kitap, kâğıt veya mürekkep tutan çocuğun yazılarıyla bilinen biri haline geleceğine, iplik tutan çocuğun ise iplik gibi upuzun yaşayacağına ve pirinç tutan çocuğun ise zengin olacağına dair güçlü bir inanç hakimdir. Makas, cetvel ve iğneden herhangi birini tercih eden kız çocuğunun ise dikiş konusunda iyi olacağına inanılır. Dolcaphigi Töreni bittiğinde tıpkı Baeg-iljanchi âdetlerinde olduğu gibi komşulara hazırlanan pirinç lokumları ikram edilir; onlar da buna karşılık olarak geleneklere göre yıkanmamış kâse ile birlikte ip, para, kıyafet, yüzük gibi hediyeler verirler.

Bebeğin o güne özel giydiği kıyafet olan dolbok tercihinde belirli renkler ön plana çıkmaktadır. Kore'nin geleneksel kıyafetleriyle giydirilerek hazırlanan bu törende erkek çocuklarına mor veya gri pantolonla birlikte lacivert renginde geleneksel bir yelek, renkli çizgilerle dikilerek yapılan Kore'nin geleneksel Hanbok üstü saegdongjeogoli, renkli uzun bir yelek saegdong magoja ve Hanbok üzerine giyilen geleneksel uzun bir dış kıyafeti denilebilecek dudu magi veya obangjang giydirilir. Bunun yanı sıra boggeon adı verilen ve kafaya takılan bir çeşit başlıkla birlikte üzerinde çeşitli desenler olan geleneksel çorap talaebeseon giydirilerek para kesesi yeomnang takılır. Kız çocuklarına ise erkek çocukları ile aynı şekilde Hanbok üstü saegdongjeogoli giydirilir. Farklı olarak ise kırmızı etek ve sarı iç etek giydirilerek geleneksel başlık jobawi takılır. Cogori üzerine geleneksel yelek baeja, geleneksel çorap talaebeseon ve para kesesi yeomnang ile hazırlanırlar. Ayrıca hem erkek hem kız çocukları için iyi şans ve uzun ömrü simgeleyen torba ile yine uzun ömürlülüğü simgeleyen dol kemerleri kullanılır(Cho, 2019: 305; URL-2; Kim ve Jeon, 2012: 214).

Yüzüncü Gün ve İlk Yaş Günü Törenlerinin eski dönemlerde oldukça yaygın olduğu düşünülse de aslında sadece maddi durumu iyi olan hanelerde veya duruma bağlı olarak daha sade şekillerde yapılmakta idi (Han, 1999: 115). Sosyal statüdeki sınıf değişiminin imkânsız olduğu eski dönem Kore toplumunda alt sınıfta yer alan çocukların kâğıt ve mürekkep

¹³ Chalsirutteok, ufalanmış kırmızı fasulyeden ve yapışkan beyaz pirinçten yapılan lokum.

¹⁴ Chasusu Gyeongdan, tatlı sorgumdan yapılan pirinç lokumu topu.

¹⁵ Mujigae-teok, gökkuşağını andıran renkli pirinç lokumu.

seçmesi durumunda devlet kademelerinde yükselmesi imkânsızdı. Toplumun alt tabakasında yer alan halkın, çocuğu ile ilgili böylesi bir refaha ulaşmayı hayal etmesi dahi zor olacağından ailenin sınıf statüsüne bağlı olarak tören masalarını hazırlaması kaçınılmaz bir durum oluşturacaktır.

4. Kore'nin Doğum İnançları ve Ritüellerinde Önemli Yere Sahip Nesnelere ve Eşyalar

Kore'nin geleneksel doğum kültüründe ve ritüellerinde çeşitli nesnelere kullanılmaktadır. Kore'de genellikle annenin ve bebeğin sağlığı, mutluluğu ve uzun ömürlülüğü için düzenlenen bu ritüeller sırasında kullanılan çeşitli nesnelere farklı anlamları sembolize ettiği bilinmektedir. Bu nesnelere genellikle doğumun kutsal bir olay olarak kabul edilmesiyle birlikte içerisinde Kore toplumuna özgün coğrafi unsurlar taşımaktadır. Örneğin, geleneksel Kore kültüründe pirinç ve su gibi nesnelere, temizliği ve saflığı simgelerken, pirinç ve iplik gibi maddeler doğurganlığı ve bereketi temsil etmektedir. Bunun gibi anne ve bebeğin sağlığına yönelik olarak kullanılan eşyalar da görülmektedir.

Diğer bazı önemli nesne, eşya ve yiyecekler ise şunlardır:

Tablo 2: Kore'nin Doğum İnanç ve Ritüellerinde Önemli Semboller ve Kullanılan Nesnelere

Doğum Öncesi		Gica ve Sansog Ritüelleri		Doğum Sonrası		
Taemong				Doğum Sonrası	Baeg-iljanchi	Doljanchi
<i>erkek çocuk</i>	<i>kız çocuk</i>	Pirinç, elma, armut, deniz yosunu, pirinç lokumu, namul, tuz, balkabağı, filotu, pelin otu				
Kore kırmızı biberi, kestane, ejderha, aslan, amur sazani, kaplan, yılan	çiçek, meyve	Balta, eski kıyafet, eski iç çamaşırı, erkek çocuğun ilk kıyafeti, geumjul (kömür, kore biberi, çam), bıçak, Baenaesjeogoli, jeogoli, demir, iplik, heykel burunları, cinsel organı andıran kayalar, hayvan cinsel organları		Geumjul, göbek bağı, makas, tırpan, tencere isi, kömür isi, sığır eti, balık eti, balkabağı lapası, pirinç pilavı lapası, saman	Su, meyve, pirinç lokumu, Baegseolgi, yapışkan silu lokumu, tatlı sorgumdan yapılan pirinç lokumu topu chasusu gyeongdan, mujigae pirinç lokumu,	Pirinç, fırça, mürekkep, kâğıt, kitap, fiyonk, ok, yay, bıçak, iplik, makas, cetvel, iğne, iplik
		<i>erkek çocuk</i>	<i>Kız çocuk</i>			
		kestane, hünnap, hurma,	su, yosun			

Diğer bazı eşyalar arasında gerçekleştirilen ritüele bağlı olarak balta, daha önce çocuk doğurmuş kadının iç çamaşırı ve Kore kırmızı biberi gibi çok çeşitli nesnelere yer almaktadır. Jung'un (2011: 75) aktardığına göre ise saman, doğumdan sonra döleş ve kanı atmamak için kullanılırdı. Samanın doğum tanrısına sunulan adakların üzerine ve üç tanrı heykelinin altına

yerleştirilip üst kısmının kuzeye bakmasının sağlanması pratik işlevinin yanı sıra Kore kültüründe oldukça önemli bir yere sahip olmasından kaynaklanır.

Bunun yanı sıra yukarıdaki tabloya paralel olarak Kore toplumunda düğün töreninde gelinin eteğine *kestane*, *hurma* ve *ceviz* atılmasının kayınvalide tarafından 'gelinin erkek çocuk doğurması dileğini' sembolize ettiği belirtilmiştir. Geleneksel anlamda ise pamuk tohumu ve yumurtanın erkek çocuk anlamı taşıdığını ifade edilmektedir (Huong, 2015: 322). Eski Kore toplumunda hamileler için bir şifa bitkisi yöntemi olduğu varsayılan pelin otu (ssuk) ise (Kim vd., 2012: 117), Dangun Efsanesi'nde anlatılan doğum ritüellerinde tanrılara sunulan hediyelerden biri olarak temsil edilmektedir.

4.1.Doğurganlığı simgeleyen kayalar

Samshin Halmeoni'ye yapılan duaların merkezinde dağlarda bulunan ve Gica kayaları (Gica-am) denilen kayalar yer almaktadır. Genellikle erkeğin ve kadının cinsel organına benzeyen bu kayalar kadınlar için bereketi ve üremeyi simgelemektedir. Örneğin Ullıng Adası yakınlarında deniz dalgalarının ortasında bir delik oluşmasına neden olduğu bir kaya vardır. Bölge halkı, yanlarında getirdikleri küçük hediyelerle birlikte, deniz suyunun tam bu delikten aktığı saatte bir ritüel gerçekleştirildiğinde kişinin hamile kalacağına ve kısa sürede bir erkek çocuk sahibi olunacağına inanırlardı (Ramona, 2019: 117). Yine buna benzer olarak günümüzde Seul'un yakınlarında yer alan Gvanak Dağı zirvesindeki kayalar da eski dönemlerde Gica ritüellerinde tercih edilen bir diğer seçenektir. Budist Tapınağı'nın yanında olması bu özelliğini daha değerli kılmakta ve bu kayalara dokunmanın sonucunda mucizevi bir gücün etki edeceğine inanılırdı.

Gica ritüellerinde tercih edilen bu kayalarda erkek çocuk sahibi olmak adına erkeğin cinsel organına benzeten Namgeun Kayası, kız çocuğu sahibi olmak için ise Yeogeun Kayası ziyaret edilerek dua edilir ve doğum tanrısına adaklar armağan edilirdi (Gwak, 2015: 68).

Bu kayaların kişinin çocuk sahibi olmasına yardım edebileceğine dair güçlü inanç, Kore'nin geleneksel anlatılarında aşağıdaki satırlarda olduğu gibi verilmiştir:

"Köylerinde mutlu bir evlilik hayatı süren ama çocukları olmayan bir çift varmış. Kadının kayınvalidesi, çocuk sahibi olmak adına yapılan hiçbir şey işe yaramadığından gelinin üzerine kuma getirilmesini istemiş. Kadın üzüntüden her geçen gün daha fazla kilo veriyormuş ama bir gün rüyasında kendisine Sammak Tapınağı'ndaki kayayı ziyaret etmesini ve dileğini yüksek sesle söylemesini haber veren yaşlı bir kadın görmüş. Çift, ertesini gün rüyasında gitmeleri gerektiği söylenen kayaya gidip dua etmiş ve kadın mucizevi şekilde aniden bir erkek çocuk doğurmuş. Sonrasında da birkaç çocuğa daha sahip olmuşlar. O zamandan beri Sammak Tapınağı'ndaki kaya, çocuk dileme yeri olarak meşhur hale gelmiştir" (Ramona, 2019: 117-118).

Bu alıntıdan anlaşılacağı üzere geleneksel Kore kültüründe kadınlar çocuk sahibi olabilmek için kutsal saydıkları kayalardan medet ummaktaydılar.

4.2.Göbek bağı (Taecheoli)

Kim ve diğerlerine göre, (2006: 28) göbek bağı, Kore kültüründe günümüzde de kendini devam ettiren derin bir anlama sahiptir. Koreliler bebeğin göbek bağı ile ataları arasında bir bağ olduğuna inanmış, ölmüş ataların ruhlarının bu sayede bebekleriyle

dolayısıyla da kendileri ile bağ kurduğuna hükmetmişlerdir. Özellikle annenin göbek bağı ile yaşam kaynağını atalar aracılığıyla çocuktan aldığına dair güçlü bir inanç vardır. Bu nedendir ki bebek doğduktan sonra dahi göbek bağı atılmaz ve dikkatlice saklanır. *Saray Doğum Kültürü Kaydı*'na göre, insanın akli ve akılsızlığı, refahı ve düşüşü göbek bağıyla ilgili olduğu için, erkek çocuğun göbek bağı güzel bir yere gömüldüğünde temiz, bilge ve hastaliksız olacağına; kız çocuğunun göbek bağı iyi bir yere gömüldüğünde saf ve güzel bir mizaca sahip olacağına inanılır (Kim ve Jeon, 2012: 210).

Kore geleneksel âdetlerinde göbek bağı, akan bir suda on beş dakika kadar bekletilerek yıkandıktan sonra samana sarılarak yakılırdı. Bu geleneğin aksine saray âdetlerinde göbek bağı büyük bir çömlek içine koyularak bebeğin doğduğu odanın güzel bir köşesinde muhafaza edilirdi (Lee, 2001: 7). Göbek bağının yanı sıra döleşî de eski dönemlerde oldukça önemli bir gelenek olarak kabul edilirdi. Geleneksel Kore tıbbında döleşinin çeşitli yöntemlerle tüketilmesi hastalık tedavilerinde kullanılırdı. Kullanılmadan önce gece boyunca sirkede bekletildikten sonra kısık ateşte kurutulması gerekirdi. Macun haline gelene kadar on saat buharda pişirildikten sonra taş havanda ezilerek hap haline getirilirdi (Heojun, 2014: 128). Göbek bağını gömme geleneğinin bebek ve yaşam arasındaki özel ilişkiyi yansıtmışından ötürü, göbek bağının ilaç olarak kullanılmasını engellemek için oluşturulduğu da düşünülür (Huong, 2015: 329).

Farklı kültürlerde göbek bağının hangi madde ile kesildiği çeşitli anlamlar taşısa da Kore geleneksel kültüründe göbek bağını kesmek için iki yöntem kullanılırdı. Bunlardan biri makasla diğeri ise eşinin dişleriyle kesilmesidir (Kim vd., 2006: 28). Öte yandan Jung'ın (2011: 74) araştırmasına göre, göbek bağını kesmek için tırpan ve makas önceden hazırlanırdı. Ülke genelinde erkek çocuğun göbek bağı tırpanla, kız çocuğunun göbek bağı ise makasla kesilirdi. Bebeğin hastanede doğduğu durumda ise kesilen göbek bağı ve döleşî genellikle yakılmaktadır. Kesilen göbek bağı çoğunlukla pirinç samanının üzerine konularak yakılır. Yanan küller nehre, tarlaya atılır; dağa götürülür veya bir ağacın altına bırakılır (Kim vd., 2006: 28). Yine göbek bağı bazı durumlarda yakılır, suya atılır, kavşağa veya ağaç altına gömülür ya da şafak vakti bacaya koyulur (Huong, 2015: 332). Kim ve diğerlerine göre (2006: 28) bu yöntemlere ek olarak göbek bağı makasla kesilir ve mutfağa yerleştirilir; ertesi sabah erkenden nehir suyunun yüzeyine atılır veya göbek bağı makasla kesilip kavanoza konularak şafak vakti ortalıkta kimse yokken denize atılır.

Sonuç

Kore'nin doğum inançları, tarihi ve kültürel derinlikleriyle birlikte toplumun doğuma, anneliğe ve aile yapısına dair nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu inançlar, Kore'de doğumun sadece fiziksel bir olay olmanın ötesinde ruhsal, sosyal ve kültürel bir bağlamda ele alındığını da göstermektedir. Kore'nin geleneksel doğum âdetleri ve ritüellerinin toplumda hangi etkenlerle bir araya geldiği ve birbirini devam ettirdiği de bu inançların önemli bir parçasıdır.

Bu çalışma aracılığıyla çıkarılan ilk sonuç, muhakkak ki doğumun insan ve özellikle kadının etrafında gelişen bir olgu olduğudur. Kadın, Kore toplumunda bereketin ve doğurganlığın kutsal simgesi olsa da ataerkil toplum yapısı nedeniyle doğum ve doğurganlığın

getirdiği tüm olumsuz nitelendirmeler de kadına atfedilmektedir. Kadına kurulan baskı ile iyi bir eş olmanın ilk maddesi olarak soyun devamlılığını sağlayan ve işgücünü karşılayan bir erkek çocuk doğurma görevi, kadının sorumluluğundadır. Böylelikle geçmişte erkek, bir eş ve kadın olarak görevini yerine getiremeyen kadına ceza olarak onu terk edebilmekte, ikinci bir eş seçebilmektedir. Erkeği, doğum kavramından soyutlayan, kadını da erkek çocuk doğurmadığı için cezalandıran bu sistem, Kore'nin geleneksel törenlerine kadar yansıyan bir ataerkil yapıdan oluşmasından kaynaklanmaktadır. Kore kadınının erkek çocuk sahibi olmak için yaptığı Gica ritüelleri ve adakların Kore toplumunda bu derece yer edinmesinin temelinde de yine aynı neden bulunmaktadır. Kız ve erkek çocuğu ayrımı, hamile kalmak için edilen adak sofralarında sunulan hediyelerden, doğum sonrasında bebeğin uzun ömürlülüğünü dilemek için hazırlanan adak sofrasına ve giydirilen kıyafetlerin çeşitliliğine kadar gözükmektedir. Erkek çocuk dileği daha çok erkekliği sembolize eden horoz gibi hayvanların cinsel organları, balta ve bıçak gibi sivri ve uzun eşyalar ile tanımlanmaktadır. Kız çocuğu ise kadının su gibi berrak ve temiz olması gerektiği inancıyla daha sade tanımlamalarla sunulmuştur.

Çalışmadan çıkarılan bir diğer sonuç, cinsiyet gibi sosyal statü derecelerinin de ritüeller üzerinde etkili olduğudur. Özellikle, Baeg-iljanchi ve Doljanchi gibi törenlerde, törenlerin yapıma sayısı kadar tanrılara hediye edilen ve komşulara sunulan ikramlar, sınıfsal farklılıklara göre çeşitlilik göstermektedir.

Üçüncü olarak, Kore'nin başta Jeju adası olmak üzere, Dejeon, Taean gibi bölgelerinde birbirinden farklı doğum ritüelleri adımlarının izlenilmesidir. Denize kıyısı olan bölgelerle olmayan bölgeler arasında, daha dağlık ve kayalık bölgeler arasında farklı doğum âdetleri uygulanmış olsa da geleneksel doğum ritüelleri ve inançları tüm toplum tarafından kabul edilmektedir denilebilir.

Dördüncü olarak, doğum ritüelleri ve inançlarının temelinde Konfüçyanizm, Şamanizm ve Budizm gibi birden fazla dinin Kore toplumunu geçmişten günümüze etkileyen baş unsurlar arasında yer almasından kaynaklanması olarak vurgulanabilir. Taegyo ve ataları anma törenleri gibi temelinde Konfüçyanizm'i bulunduran inançlar ile, Geumjul başta olmak üzere kötü ruhların anne ve bebeğe musallat olmasını engelleyeceğine olan Şaman inancı, Kore kültüründeki dinlerin etkisini göstermektedir. Aynı zamanda tapınaklarda yapılan ritüeller Budizm inancının doğum ritüelleri ve inançlarında Konfüçyanizm ve Şamanizm kadar etkili olduğunun bir kanıtıdır.

Beşinci olarak, geleneksel inançlardan sadeleşmenin ilk adımı tıbbın gelişmesi olarak gösterilebilir. Ebeveynlerin kısır olup olmadığı öğrenilebilir olduğu bu dönemde bebeğin cinsiyetine dair Taemong gibi rüyalara olan inanç da zamanla azalmıştır.

Bu çalışmada çıkarılan sonuçlar dahilinde gelecekte bu konunun daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi daha geniş bir araştırma alanı oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Günümüz kültürel ve tıbbi uygulamalarıyla ilişkilendirilmesi, Kore toplumunun doğum ve doğurganlık konularına dair daha geniş bir perspektif kazanmasına yardımcı olacak ve eski Kore toplumunda Kore kadınının toplumsal kimliğine, tarihi geçmişi araştırmalarına da kaynak olacaktır.

Kaynakça

- BAYIRLI, Ramazan (2019). “Antik Çağdan Milenyumda Doğum Felsefesi”, *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, S. 4 (2), s. 324-333.
- CHANG, Jungcho (2005). “A study on the antenatal training theory of <Taegyosingi> from the perspective of Confucian education”, *Daedong Munhwa Yeongu*, S. 50, s. 475-502.
- CHANG, Jungcho (2008). “A Comparative Study on the Antenatal Training Theory of the Traditional Chinese And Korean Society”, *History of Education*, S. 18(1), s. 59-82.
- CHO, Heeyeon (2019). “A Comparative Study on Childbirth Custom in Korea and France”, *The Study of Practice Folkloristics*, S. 33, s. 277-317.
- GWAK, Hwangji (2015). A study on the Rock-carved Buddha Triad of Sammaksa temple. Yüksek Lisans Tezi, Seul: Graduate school of Ewha Womans University-Department of Art History.
- HAN, Yangmyung (1999). “The Systematic Understanding on Birth Custom in Korea”, *Asian Comparative Folklore*, S. 16, s. 109-127.
- HEOJUN (2014). *Donguibogam 4, national translation*. Seul: Hanbulhakye.
- HUONG, Ho Thi Thu (2015). “A Comparative Study on Child-Birth Custom in South Korea and Vietnam”, *Youngsan Journal of East Asian Cultural Studies*, S. 21, s. 313-343.
- JUNG, Yonhak (2011). “Rites of Passage - Focusing on the birth rites and the wedding rites - ”, *The Journal of Korean Historical-forklife*, S. 37, s. 67-102.
- KIM, Incu ve Jeon, Jungmi. (2012). “A Study on the Meaning of Childhood Education Through Exploring the Process of Change of Korean Custom of Childbirth”, *Asian Journal of Education*, S. 13(3), s. 203-232.
- KIM, Joohee vd. (2006). “A Case Study on Korean birth customs during 1930s-40”, *Journal of Family Resource Management and Policy Review*, S. 10 (1), s. 17-32.
- KIM, Yeongwan vd. (2012). “Handing down among people and aspects of application of ancient medical childbirth folklore of Korea - with focus on Dangun mythology-”. *Journal of Koreanology*, S. 10, s. 175-200.
- KOVÁCS, Fajkuszne K. (2019). “Fertility rites and cults in the traditional Korean belief system”, *Korean Ways of Diversity-Proceedings of the 4th Conference of Young Koreanist*. Prag, C.4, s. 111-139
- KÜÇÜK, Mehmet A. (2013). “Geleneksel Türk Dini’ndeki ‘Ana / Dişil Ruhlar’a Mitolojik Açıdan Bakış”, *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 1, s. 105-134.
- LEE, Kyeonghwa (2009). “Understanding the Traditional Customs of Childbirth in Jeju”, *Journal Of North-East Asian Cultures*, S. 18, s. 175-191.
- LEE, Pilyoung (2001). “The History of the placenta burying ritual: Continuity and Change”, *The Journal of Korean Historical-forklife*, S. 13, s. 7-29.
- MIN, Hayeong ve YU Anjin (2004). “Cross-Cultural Study on the Infant Rearing Practices in Young Mother-Grandmother Generations of Korea, Hong-Kong, and the United State”, *The Korean Home Economics Association*, S. 42 (4), s. 55-68.
- MUN, Heesoo ve Choi, Euysoon. (2002). “A Study on the Cognition and Practice of the Delivered Woman and Her Husband for the Fetal Education”, *KJWHN*, S. 8 (4), s. 583-594.
- NRICH (National Research Institute of Cultural Heritage). (1977). *Korean Folk Research Report Book 8*, Gangwon-do. DeJeon.
- O, Chulse (1990). “Rites of Birth in the Classic Novel”, *The Studies in Korean Literature*, S. 13, s. 149-204.
- SIM, Kyung Ho (2009). “Sajudang Lee's Life and Scholarship”, *Korean Classical Woman Literature Studies*, S. 18, s. 241-279.
- YUN, Tehu (2017). “The Thought of Filial Piety in Gyenyeseo by Song, Si-Yeol”, *Journal of Korean Hyo Studies*, S. 25, s. 57-86.

Elektronik Kaynaklar:

- URL-1 Cultureline. A Korean Lifetime Ritual - North Chungcheong Province. Cultureline Korea: [https://www.cultureline.kr/webgear/board_pds/11314/\[%207%20\]%20옥천군.pdf](https://www.cultureline.kr/webgear/board_pds/11314/[%207%20]%20옥천군.pdf) adresinden alındı. (E.T.: 12.10.2023)
- URL-2 Cultureline. A Korean Lifetime Ritual - North Chungcheong Province. Cultureline Korea: [https://www.cultureline.kr/webgear/board_pds/11314/\[%2013%20\]%20청주시.pdf](https://www.cultureline.kr/webgear/board_pds/11314/[%2013%20]%20청주시.pdf) adresinden alındı (E.T.: 12.10.2023)
- URL-3 SON İnsu. Taegyo. Encyclopedia of Korean Culture: <https://encykorea.akac.kr/Article/E0058885> adresinden alındı. (E.T.: 12.10.2023)

<i>Çalışmanın yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmişlerdir:</i>
Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.
Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.
Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması ve yazımı esnasında destek veya fikirlerine başvuru herhangi bir kişi bulunmamaktadır.
Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayımlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri iki yazar tarafından hazırlanmıştır.
<i>Authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:</i>
Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.
Funding: No support was received from any institution or organization for this study.
Support and Acknowledgments: There is no person whose support or ideas are consulted during the research and writing of the study.
Declaration of Conflicting Interests: Authors has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.
Author Contributions: All sections of this article have been prepared by two author.